

WSTĘP

Prawo do rzetelnego, uczciwego procesu karnego gwarantuje jego uczestnikom Konstytucja RP, prawo międzynarodowe, jak również Kodeks postępowania karnego. Ostatnia, duża jego nowelizacja, niewątpliwie poszerza gwarancje zarówno dla oskarżonych, jak również pokrzywdzonych, dając im znacznie szerszy dostęp do pomocy prawnej. Rozszerza również zakres obrony obligatoryjnej, w tym także do dokonywania określonych czynności procesowych przez wnioskowanego wcześniej obrońcę z urzędu, chociaż kosztami takiej obrony może zostać obciążony oskarżony, co może skutecznie zniechęcać go do podejmowania tego rodzaju działań.

Jednak, jak do tej pory, poza nawias gwarancji procesowych wyrzuceni zostali uczestnicy wypadków drogowych, zwłaszcza w zakresie wykonywania na miejscach zdarzeń niezwykle ważnych czynności niepowtarzalnych. To podczas tych czynności, z reguły wykonywanych przez funkcjonariuszy policji lub innych uprawnionych służb, ujawniane, zabezpieczane oraz dokumentowane są ślady, które mogą mieć podstawowe znaczenie dla rekonstrukcji wypadków, jak też ustalenia ich przyczyn, czyli ustalenia osób winnych. Tymczasem zgodnie z raportem Najwyższej Izby Kontroli zaledwie 57% policjantów z tzw. drogówki ukończyło wymagane przeszkolenie z zakresu ruchu drogowego, kursy dotyczące czynności przeprowadzanych na miejscach zdarzeń drogowych – niecałe 7%, wideorejestratorów – 8,5%, kierowania motocyklem – 7%, kontroli tachografów cyfrowych – 15%¹.

Kontrola wykazała również, że policjanci błędnie rejestrowali dane na temat wypadków i kolizji w kartach zdarzenia drogowego oraz Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK).

Do tego dochodzi również brak specjalistycznego sprzętu, braki kadrowe, niewielu policyjnych ekspertów z zakresu ujawniania i zabezpieczania śladów kryminalistycznych.

Podane okoliczności mogą w sposób istotny wypaczać problematykę bezpieczeństwa drogowego, jak również przestrzegania gwarancji zastrzeżonych dla jego uczestników.

¹ [Http://nik.gov.pl](http://nik.gov.pl), a także Ł. Lipczyński, Fakty i Mity 2014, nr 17.

Przedłożone okoliczności stanowiły inspirację do podjęcia tematyki dotyczącej czynności niepowtarzalnych w sprawach o wypadki drogowe, zarówno w aspekcie procesowym, jak również kryminalistycznym. Do tej pory nie ukazało się bowiem żadne opracowanie monograficzne dotyczące czynności niepowtarzalnych. Jednak czynności niepowtarzalne w sprawach o wypadki drogowe są reprezentatywne dla tego zagadnienia.

Tezę badawczą tego opracowania było założenie, że uczestnicy wypadku drogowego o skutkach przestępczych, mając ustawowy obowiązek pozostania na miejscu jego zaistnienia oraz poddania się określonym badaniom, powinni być traktowani jako osoby zatrzymane, którym przysługują określone uprawnienia, jak też nałożone zostały konkretne obowiązki.

Weryfikacja tak postawionej tezy nastąpi w sferze normatywnej, dogmatycznej oraz jurysdykcyjnej. W opracowaniu znajdują się również odniesienia do praktyki, zwłaszcza w zakresie stwierdzonych, poważnych błędów w zakresie ujawniania, zabezpieczania oraz dokumentowania czynności niepowtarzalnych. Konsumpcja owych błędów może wypaczać obraz zaistniałych wypadków, gdyż nie zawsze organ procesowy czy opiniujący biegły dostrzegą owe błędy.

Biorąc pod uwagę, że opracowanie omawia zagadnienia procesowe po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego ustawą z 27 września 2013 roku (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247), która zacznie obowiązywać od dnia 1 lipca 2015 roku, toteż operuje wskazanym stanem prawnym.

Opracowanie, co zrozumiałe, w pierwszych rozdziałach, omawia zagadnienia podstawowe, karno-materialne, w zakresie rozpoznania ustawowych znamion wykroczenia określonego w art. 86 § 1 kw oraz wypadku drogowego, bez pominięcia podstawowych zasad bezpieczeństwa obowiązujących w ruchu drogowym, których naruszenie stanowi przedmiot dowodzenia w postępowaniu karnym, a ich określenie, przynajmniej wstępne, ma miejsce podczas wykonywania czynności niepowtarzalnych. Co zrozumiałe, a wynika z konstrukcji opracowania, zagadnienia te omówione zostały w sposób niezwykle syntetyczny, przy czym zaprezentowane zostały poglądy autora bądź mu bliskie, co nie oznacza, że w doktrynie reprezentowane były zapartywania odmienne. Jednak ich przytoczenie, jak też omówienie, w monografii poświęconej zagadnieniom procesowo-kryminalistycznym wykraczałoby poza jej ramy.

Następnie omówione zostały, zarówno z procesowego, jak też kryminalistycznego punktu widzenia czynności niepowtarzalne wykonywane na miejscu wypadku drogowego, poza miejscem jego zaistnienia, dokumentowanie owych czynności, kierunki wykorzystania ich treści informacyjnych oraz procesowe konsekwencje braków owych czynności. Ostatnim rozdziałem są wnioski końcowe o charakterze *de lege lata* oraz *de lege ferenda*.

Oddawana do rąk Czytelników książka omawia stan prawny na dzień 1 lipca 2015 roku i stanowi próbę kompleksowego spojrzenia na czynności niepowtarzalne w sprawach o wypadki drogowe w aspekcie procesowo-kryminalistycznym. Przeznaczona jest ona zarówno dla praktyków, jak również teoretyków. Może być przydatna w pracy prokuratorów, sędziów, adwokatów, radców prawnych, aplikantów, policjantów, ale również biegłych opiniujących w sprawach o wypadki drogowe.

Autor pragnie serdecznie podziękować Panu Profesorowi dr. hab. Brunonowi Hołystowi za życzliwość oraz wiele wyrozumiałości, Panu Profesorowi dr. hab. Ryszardowi A. Stefańskiemu za cenne uwagi, tak samo Panu Profesorowi dr. hab. Edwardowi Skrętowiczowi, jak również Panu Profesorowi dr. hab. Stanisławowi Paweli. Osobne podziękowania należą się Panom inż. Tadeuszowi Diupero oraz Markowi Kaniewskiemu za przekazanie „tajemnej” wiedzy technicznej oraz informatycznej. Pani aplikant adwokackiej Paulinie Maślak autor zaś serdecznie dziękuje za pomoc przy opracowaniu redakcyjnym książki.

Autor